

پوهنتون سلام
پوهنځی شرعیات و فقاهون
برنامه ماستری فقه و فقاهون

امارت اسلامي افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
معینیت امور علمی

عوايد دولت در فقه اسلامي و قوانين افغانستان(مقاييسه وي)

رساله ماستري

محصل: محمد اکرم محمد برات

استاد رهنا: استاد وزیر محمد "سعیدی"

سال : 1397 هـ - 1440 هـ ق

پوهنتون سلام
پوهنځی شرعیات و قانون
برنامه ماستری فقه و قانون

امارت اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
معینیت امور علمی

عوايد دولت در فقه اسلامي و قوانين افغانستان (مقاييسه وي)

رساله ماستری

محصل: محمد اکرم محمد برات

استاد رهنمای: استاد وزیر محمد "سعیدی"

سال: 1397 هـ - 1440 هـ ق

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

پوهنځی سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

دیپارتمنت فقه و قانون

بورد ماستری

تصدیق نامه

محترم محمد اکرم ولد محمد برات: ID نمبر SH-MSF-96-245 محصل دور پنجم فقه و قانون که رساله ماستری خویش را زیر عنوان: عوايد دولت در فقه اسلامي و قوانين افغانستان به روز ۱۴۰۱/۱۲/۱۶ هـ ش موفقانه دفاع نمود، و به اساس بررسی هيات تحکیم مستحق ۱۱ (نمره به عدد) حسن (روجھست) (نمره به حروف) گردید، موفقیت شان را از الله متعال خواهانیم.

اعضای هیات تحکیم :

نام	نام استاد	عضویت	امضاء
دکتور محمد یونس ابراهیمی	۱	عضو هیات	
دکتور مؤمن حلیمی	۲	عضو هیات	
استاد وزیر محمد سعیدی	۳	استاد رهنما و رئیس جلسه	

معاون علمی

آمر بورد ماستری.

چکیده بحث

این رساله که تحت عنوان (عوايد دولت در فقه اسلامی و قوانین افغانستان) تهیه و تدوین گردیده مشتمل بر سه فصل می باشد، فصل اول آن مفاهیم، کلیات و سیر تاریخی عوايد که مبحث اول آن مفهوم، تعریف، مشروعیت، و اهداف عوايد که اهداف سیاسی؛ اجتماعی؛ اقتصادی و مالی می باشد و هم چنان سیر تاریخی عوايد که در بر گیرنده عوايد حکومت های قبل از اسلام، عوايد امپراطوری روم و فارس و هم چنان درین رساله عوايد دوران نبوت به بحث گرفته شده و علاوه بر آن عوايد ثابت و منظم حکومت های خلفای راشدین بیان گردیده و همچنان با بیان عوايد حکومت های اموی، عباسی و عثمانی ها این فصل پایان یافته است. در فصل دوم عوايد ثابت حکومت اسلامی که عبارت از خراج، جزیه، معادن و رکاز است به بحث گرفته شده که بعد از سقوط خلافت اسلامی و تقسیم شدن سرزمین اسلامی به کشور های کوچک این منابع عایداتی از زمان سقوط خلافت الی عصر حاضر به استثنای معادن دیگر آن ها قابل تطبیق نمی باشد. علاوه بر این در مورد مالیات شرعی، انواع آن و همچنان به چگونگی جمع آوری و نحوه استفاده از او اشاره گردیده و به شکل مختصر مقایسه بین مکوس و مالیات صورت گرفته است.

در فصل سوم پیرامون مالیات معاصر بحث صورت گرفته که مالیات از مهم ترین منبع عایداتی و طرق تأمین مصارف دولت های معاصر در جهان می باشد. تعریف، اهداف، شروط مالیات معاصر و هم چنان نظام مالیات در افغانستان مورد بررسی قرار گرفته است که در بحث سیر تاریخی مالیات در کشور تمرکز صورت گرفته و اولین تاریخ مالیه گذاری از ابتدای حکومت درانی اساس گذاشته شده بود که بعد ها تغیرات زیادی در جمع آوری و نحوه مصرف آن صورت گرفته است بیان شده و هم چنان به موضوع مالیات معاصر که در عصر حاضر در کشورها افغانستان قابل تطبیق است تماس گرفته شده؛ انواع و اقسام و حکم مالیات از دیدگاه فقه اسلامی که نظریات فقهاء کرام در مورد به وضوح بیان شده، علاوه بر آن درین فصل معافیت و تخلفات مالیاتی که مالیه دهنده گان شیوه ها و راه های مختلف را با خاطر عدم پرداخت مالیه به پیش می گیرند تذکر رفته و به حکم آن از دیدگاه شریعت اسلامی اشاره گردیده و دیگر اینکه به موانع فرار راه مالیاتی در افغانستان اشاره شده است.

و در اخیر نتیجه گیری آن تحریر گردیده و برای بهبود وضعیت عوايد دولت در کشور پیشنهادات مشخص ارایه شده و با تذکر فهرست آیات قرآن کریم، احادیث نبوی، فهرست اعلام و مراجع اختتام یافته است.

فهرست

Error! Bookmark not defined.....	مقدمه
Error! Bookmark not defined.....	فصل اول
Error! Bookmark not defined.....	مبحث اول : مفهوم، تعریف، مشروعیت و اهداف عواید
Error! Bookmark not defined.....	مطلوب اول : تعریف عواید در فقه اسلامی
Error! Bookmark not defined.....	مطلوب دوم : مشروعیت عواید
Error! Bookmark not defined.....	مطلوب سوم : اهداف جمع آوری عواید
Error! Bookmark not defined.....	مبحث دوم : سیر تاریخی عواید
Error! Bookmark not defined.....	مطلوب اول : عواید و درآمد های حکومت های قبل از اسلام
Error! Bookmark not defined.....	مطلوب دوم : عواید و درآمد در عصر نبوت
Error! Bookmark not defined.....	مطلوب سوم: عواید و درآمد حکومت های خلفای راشدین رضی الله عنهم.
Error! Bookmark not defined.....	مطلوب چهارم: عواید و درآمد حکومت های اموی، عباسی و عثمانی
Error! Bookmark not defined.....	فصل دوم
Error! Bookmark not defined.....	مبحث اول : انواع عواید دولت اسلامی
Error! Bookmark not defined.....	مطلوب اول : خراج
Error! Bookmark not defined.....	مطلوب دوم : جزیه
Error! Bookmark not defined.....	مطلوب سوم : معادن
Error! Bookmark not defined.....	مطلوب چهارم : رکاز
Error! Bookmark not defined.....	مبحث دوم : حکم مالیات شرعی
Error! Bookmark not defined.....	مطلوب اول تعریف، مشروعیت و شروط مالیات شرعی
Error! Bookmark not defined.....	مطلوب دوم انواع مالیات شرعی

مطلب سوم: مقایسه بین مکوس و مالیات شرعی.....	Error! Bookmark not defined.
فصل سوم	Error! Bookmark not defined.....
مبحث اول : نظام مالیاتی معاصر.....	Error! Bookmark not defined.....
مطلب اول : تعریف مالیات معاصر.....	Error! Bookmark not defined.....
مطلب دوم : اهداف مالیات معاصر	Error! Bookmark not defined.....
مطلب سوم: شروط مالیات معاصر	Error! Bookmark not defined.....
مطلب چهارم: تاثیرات عواید مالیاتی بر اقتصاد.....	Error! Bookmark not defined.....
مطلب پنجم : تطبیق مالیات و محدودیت های آن	Error! Bookmark not defined.....
مبحث دوم : نظام مالیاتی در افغانستان.....	Error! Bookmark not defined.....
مطلب اول : تاریخچه مالیات در افغانستان	Error! Bookmark not defined.....
مطلب دوم : انواع مالیات در افغانستان	Error! Bookmark not defined.....
مطلب سوم : نقش مالیات در اقتصاد افغانستان.....	Error! Bookmark not defined.....
مطلب چهارم : معافیت مالیاتی. و بیان موقف شریعت اسلامی از آن	Error! Bookmark not defined.....
مطلب پنجم : تخلفات مالیاتی " فرار مالیاتی " و بیان موقف شریعت اسلامی از آن	Error! Bookmark not defined.....
مطلب ششم : موانع فرا راه نظام مالیاتی افغانستان.....	Error! Bookmark not defined.....
نتیجه گیری.....	8 .....
پیشنهادات.....	9 .....
فهرست آیات قرآن کریم.....	Error! Bookmark not defined.....
فهرست آحادیث نبوی	Error! Bookmark not defined.....
فهرست اعلام.....	Error! Bookmark not defined.....
مراجع و مصادر	10 .....

نتیجه گیری

- بنده در ختم نوشتن این رساله به نتایج ذیل دست یافتم.
- 1- با تطبیق عواید اسلامی نیاز های جامعه مرفوع می گردد.
  - 2- دین مقدس اسلام شمولیت دارد که نظام مالی و مالیاتی آن تمام خواست های مسلمانان را برآورده می کند؛ بشرط اینکه تمام قوانین شرعی در سرزمین اسلامی تطبیق گردد.
  - 3- پرداخت مالیات به حکومت اسلامی یک نوع تعاون و همکاری بین مسلمانان است زیرا حکومت اسلامی پول های دریافت شده از بابت مالیات را در پروژه های عام المنفعه به مصرف میرساند که تمام مسلمانان از آن بهره مند و مستفید می شوند.
  - 4- وضع مالیات بمنظور اهداف اقتصادی یک امر مشروع می باشد، زیرا خلیفه دوم اسلام بنا بر مصالح مسلمانان تعریف های گمرکی را وضع نمود.
  - 5- عمر بن الخطاب خلیفه دوم اسلام اولین فرد در تاریخ اسلامی است که رسما بیت المال را ایجاد و دواوین را ترتیب نمود.
  - 6- گرفتن مالیات که صرف بخاطر مصلحت عام مسلمانان باشد جواز دارد.
  - 7- مصلحت ایجاب می کند که بالای اهل کتاب جزیه وضع گرد ، اهل کتاب در مقابل پرداخت آن درامنیت، رفاه و آرامش در سرزمین اسلامی زندگی می کنند.
  - 8- مالیات معاصر به تمام انواع اشکال آن در سرزمین اسلامی قابل تطبیق نمی باشد زیرا اخذ بعضی مالیات با شریعت اسلامی در تضاد است.
  - 10- مالیات معاصر بنا بر قیود و شروط که علمای اسلام وضع نموده اند مشروع و در غیر آن حصول او یک نوع ظلم بالای مسلمانان می باشد.
  - 11- باید حکومت افغانستان قانون مالیات بر عایدات را تعديل نموده ، مواد این قانون که با شریعت اسلامی در تضاد است ملغی گردد.

پیشنهادات

- 1- زکات که از جمله عواید ثابت عصر نبوت و حکومت خلفای راشدین بوده، در زمان معاصر بعضی کشور بنام (بیت الزکاة) ایجاد نموده که آم موسسه زکات را دریافت و در به مستحقیق آن مصرف می نماید، امارت اسلامی افغانستان زکات را از جمله عواید ثابت حکومت قرار دهد و بگونه رسمی اقدام به جمع آوری آن نماید.
- 2- افغانستان دارای معادن سر شاری است که با استخراج آن تمام نیازها و ضروریات حکومت افغانستان مرفوع می گردد، حکومت بمنظور عمران و آبادانی کشور در استخراج و مصرف آن وفق شریعت اسلامی اقدام نماید.
- 3- حکومت های فارس و روم بالای مردم سرزمین خود مالیات زیادی وضع نموده بودند که مردم از پرداخت آن عاجز بودند، اصل مراعات عدالت در مالیات اسلامی از جمله قوی ترین اسباب بود که مسلمانان را در فتح سرزمین ها کمک کرد. حکومت افغانستان با تفکیک بین ثروتمندان و فقراء مالیات را وضع نماید.
- 4- بخاطر پرداخت مالیات راه کار مشخص به پیش گرفته شود که مالیه دهنده گان شرعا خود را ملزم به پرداخت مالیات بدانند زیرا طاعت ولی امر مسلمانان واجب می باشد.

مراجع ومصادر

- 1 قرآنكم.
- 2 ابراهيم عمار، لبيد ابراهيم، الابادات المالية لخزينة بيت المال في العهد العباسي، الناشر: مجلة دراسات في التاريخ والآثار، تاريخ النشر: 2015م
- 3 ابن جزي الكلبي الغناطي، أبو القاسم، محمد بن أحمد بن محمد بن عبد الله، ابن جزي الكلبي الغناطي (المتوفى: 74هـ) القوانين الفقهية، الناشر: دار ابن حزم للطباعة و النشر والتوزيع.
- 4 ابن حج، أحمد بن علي بن حجر أبو الفضل العسقلاني الشافعى، فتح الباري شرح صحيح البخارى، الناشر: دار المعرفة - بيروت، 1379.
- 5 ابن حجر العسقلانى، انباء الغمر ببناء العمر، محقق : د. حسن حبشي، الناشر: لجنة احياء التراث الإسلامي مصر.
- 6 ابن خلدون، عبد الرحمن بن محمد، ابن خلدون أبو زيد، ولی الدين الحضرمي الإشبيلي (المتوفى: 808هـ) تاريخ بن خلدون ، الناشر: دار الفكر، بيروت.
- 7 ابن رجب الحنبلی، أبو الفرج عبد الرحمن بن أحمد بن رجب الحنبلی (المتوفى: 795هـ) الاستخراج لأحكام الخارج ، الناشر: دار الكتب العلمية، بيروت - لبنان.
- 8 ابن سعد أبو عبد الله محمد بن سعد بن منيع الهاشمي بالولاء، البصري، البغدادي. (المتوفى: 230هـ) الطبقات الكبرى. الناشر: دار صادر - بيروت.
- 9 ابن عابدين، محمد أمين بن عمر بن عبد العزيز عابدين الدمشقي الحنفي (المتوفى: 1252هـ) رد المحتار على الدر المختار، الناشر: دار الفكر-بيروت. الطبعة: الثانية، 1412هـ
- 10 ابن عبدالبر النمرى القرطبي، ابو عمر يوسف بن عبدالله بن محمد ابن عبدالبر بن عاصم، المتوفى 463 هجرى، الاستذكار، الناشر: دار الكتب العلمية- بيروت-الطبعه الاولى 1421 هجرى.
- 11 ابن قاسم العاصمي محمد بن عبد الرحمن بن محمد بن عبد الله بن عبد الرحمن بن محمد بن قاسم العاصمي الحنبلی (المتوفى: 1421هـ). أبو بكر الصديق أفضل الصحابة، وأحقهم بالخلافة.
- 12 ابن قدامة المقدسي، أبو محمد موفق الدين عبد الله بن أحمد بن محمد بن قدامة الجماعيلي المقدسي ثم الدمشقي الحنبلی، الشهير بابن قدامة المقدسي (المتوفى: 620هـ) المغني، الناشر: مكتبة القاهرة.

- 13 ابن القدامه المقدسى، ابو محمد موفق الدين عبدالله بن احمد بن محمد بن قدامه الجماعىلى المقدسى ثم الدمشقى الحنفى، المتوفى 620 هجرى، الكافى فى فقه الامام احمد، الناشر: دار الكتب العلمية، الطبعة الأولى، 1414 هـ.
- 14 ابن القيم الجوزية، شمس الدين ابى عبدالله محمد بن ابى بكر، المتوفى 751 هجرى ،احكام اهل الذمة، رمادى للنشر،طبعة الاولى 1418.
- 15 ابن كثير، أبو الفداء إسماعيل بن عمر بن كثير القرشي البصري ثم الدمشقى (المتوفى: 774هـ) البداية والنهاية، الناشر: دار الفكر، عام النشر 1407 هجرى.ق.
- 16 ابن كثير، أبو الفداء إسماعيل بن عمر بن كثير القرشي البصري ثم الدمشقى (المتوفى: 774هـ) تفسير القرآن العظيم ،المحقق: سامي بن محمد سلامه، الناشر: دار طيبة للنشر والتوزيع، الطبعة الثانية 1420هـ
- 17 أبو داود السجستاني، سليمان بن الأشعث بن إسحاق بن بشير بن شداد بن عمرو الأزدي السجستانى (المتوفى: 275هـ) سنن أبي داود، الناشر: المكتبة العصرية، صيدا – بيروت.
- 18 ابو زهره، الامام محمد ابو زهره، المرجع فى السيرة النبوية خاتم النبىين،الناشر:دار الفكر العربى.
- 19 أبو عبيد، القاسم بن سلام بن عبد الله الheroى البغدادى (المتوفى: 224هـ)،كتاب الأموال، الناشر: دار الشروق.
- 20 ابو الفتوح، محمد سعيد بيسونى،الحرية الاقتصادية فى الاسلام واثرها فى التنمية، الناشر: دار الوفاء للطباعة والنشر والتوزيع، الطبعة الاولى 1408هـ - 1988م.
- 21 اسلام نيا، فریدون، نگاهی به تاریخ ایران بعد از اسلام،ناشر: مؤسسه انتشاراتی حسینی اصل 1394.
- 22 الأفغانى، سعيد بن محمد بن احمد المتوفى 1417، اسوق العرب فى الجاهلية و الاسلام.
- 23 الایتوبى الولوى، محمد بن على بن آدم بن موسى، البحر المحيط الشجاج فى شرح صحيح الامام مسلم بن الحاج ،الناشر: دار ابن الحوزى، الطبعة الأولى.
- 24 البابرتى، محمد بن محمد بن محمود، أكمل الدين أبو عبد الله ابن الشيخ شمس الدين ابن الشيخ جمال الدين الرومى البابرتى (المتوفى: 786هـ) العناية شرح الهدایة،الناشر: دار الفكر.
- 25 البخاري، أبو عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري الجعفي، الجامع المسند الصحيح المختصر من أمور رسول الله صلى الله عليه وسلم وسننه وأيامه، المحقق: د. مصطفى ديب البغا ،الناشر: (دار ابن كثير، دار اليمامة) – دمشق، الطبعة الخامسة، ١٤١٤ هـ - ١٩٩٣

- 26 البدوى، اسماعيل البدوى، السياسة الشرعية وتطبيقاتها فى الحقبة المتألية للدولة الاسلامية،الناشر: مكتبه المنار الاسلاميه - الكويت ، الطبعة الأولى 1421 هجرى.
- 27 بشارحسين العجل،الخارج والضررية المعاصرة رسالة دكتورا، جامعةالجناز 1427 هـ
- 28 البغوي، محىي السنة، أبو محمد الحسين بن مسعود البغوي (المتوفى: 510هـ) معالم التنزيل في تفسير القرآن (تفسير البغوي)، الناشر: دار طيبة للنشر والتوزيع، الطبعة الرابعة.
- 29 البهوتى الحنفى، منصور بن يونس بن صلاح الدين ابن حسن بن إدريس البهوتى الحنفى (المتوفى: 1051هـ) كشاف القناع عن متن الإقانع، الناشر: دار الكتب العلمية.
- 30 البىهقى، أَحْمَدُ بْنُ الْحَسِينِ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ مُوسَى الْخُسْرَوْجَرْدِيِّ الْخَرَاسَانِيِّ، أَبُو بَكْرٍ الْبَىهَقِيِّ (المتوفى: 458هـ)ال السنن الكبرى،الناشر:دار الكتب العلمية-بيروت-لبنات.الطبعة الثالثة، 1424 هـ
- 31 الترمذى، محمد بن عيسى بن سورة بن موسى بن الضحاك،أبو عيسى، (المتوفى: 279هـ) الجامع الكبير، سنن الترمذى، المحقق: بشار عواد معروف، الناشر: دار الغرب الإسلامي بيروت سنة النشر: 1998 م
- 32 جباره، دكتور تيسير جباره، تاريخ الدولة العثمانية.
- 33 الجرجاني، علي بن محمد بن علي الزين الشريف الجرجاني(المتوفى: 816هـ)،التعريفات، الناشر: دار الكتب العلمية بيروت -لبنان.
- 34 جمشيد پژویان، اقتصاد بخش عمومى(ماليات ها)،ناشر:انتشارات جنگل، چاپ هشتم سال 1391.
- 35 جواد على، المفصل فى تاريخ العرب قبل الاسلام ،المتوفى 1408،الناشر: دار الساقى الطبعة الرابعة.
- 36 حسن ابراهيم مصرى، تاريخ الإسلام،الناشر: مكتبة النهضة المصرية - قاهره- مصر.
- 37 حيدر آبادى هندى، محمد حميد الله، المتوفى 1424 هجرى، مجموعة الوثائق السياسية للعهد النبوى والخلافة الراشدة، الناشر: دارالنفائس- بيروت، الطبعة السادسة 1401 هجرى.
- 38 الخالدى،صلاح عبدالفتاح الخالدى،الخلفاء الراشدون بين الاستخلاف والاستشهاد،الناشر: دار القلم للطباعة والنشر والتوزيع،دمشق.
- 39 خطيب، سيد عبدالرحيم خطيب، كتاب شيخين (ابوبكر وعمر)، ناشر:سایت کتابخانه عقیده سال نشر 1437 هجرى.ق
- 40 خطيب سيد عبدالرحيم، صهرين عثمان وعلى، ناشرسایت عقیده تاريخ نشر 1437 هجرى قمرى.

- 41 الدسوقي، محمد بن أحمد بن عرفة الدسوقي المالكي (المتوفى: 1230 هـ) حاشية الدسوقي على الشرح الكبير، الناشر: دار الفكر
- 42 الدمشقى المعروف بابى شاحه، ابوالقاسم شهاب الدين عبدالرحمن بن اسماعيل بن ابراهيم المقدسى المتوفى 665 هجرى، الروضتين فى اخبار الدولتين النوريه و الصلاحيه، محقق ابراهيم الزبيق ،الناشر: مؤسسة الرسالة بيروت-الطبعة الاولى.
- 43 رضایی دوانی مجید، مقدمه ای برمالیه عمومی در اسلام، ناشر: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت) مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی؛ دانشگاه مفید. چاپ اول 1389 هجری شمسی.
- 44 رحمانی عبدالطیف رحمانی، حقوقی مالی، ناشر: انتشارات سعید، چاپ هشتم سال 1398.
- 45 رواس قلچی محمد ،موسوعة فقه عمر بن الخطاب، الناشر: دار النفائس.
- 46 الرئيس، محمد ضياء الدين الخراج و النظم المالية للدوله الاسلاميه، الناشر: دار المعارف بمصر، الطبعة الثالثة. 1969.
- 47 الزُّحَيْلِيُّ، وَهْبَةُ بْنُ مُصْطَفَى الزُّحَيْلِيُّ، الْفِقْهُ الإِسْلَامِيُّ وَأَدَلَّهُ، الناشر: دار الفكر السورية دمشق.
- 48 زلوم ،عبدالقيوم زلوم، الأموال في دولة الخلافة.
- 49 زيدان، عبد الكريم زيدان، الوجيز في شرح القواعد الفقهية في الشريعة الإسلامية، الناشر: مؤسسة الرسالة، الطبعة السادسة.
- 50 زيدان، جرجي زيدان، تاريخ التمدن الإسلامي، محقق: عبد الهادي، أبو ريدة، محمد عبد الهادي، الناشر: دار الكتاب العربي- بيروت.
- 51 السرخسي، محمد بن أحمد بن أبي سهل شمس الأئمة السرخسي (المتوفى: 483 هـ)، المبسوط، الناشر: دار المعرفة- بيروت.
- 52 السعدى، عبدالله جمعان سعيد السعدى، سياسة المال في الإسلام في عهد عمر بن الخطاب، الناشر: مكتبة المدارس.
- 53 السعدي المالكي، أبو محمد جلال الدين عبد الله بن نجم بن شاس بن نزار الجذامي السعدي المالكي (المتوفى: 616 هـ)، عقد الجواهر الثمينة في مذهب عالم المدينة، الدوحة- قطر.
- 54 سید مسعود، نگاهی گزرا بر تاریخ مالیات در افغانستان (1774-2010) با داده های از قوانین مالیاتی کشور های همسایه، چاپ اول سال 1389، انتشارات فرهنگ کابل.

- 55 الشافعی، أبو عبد الله محمد بن إدريس بن العباس بن عثمان بن شافع بن عبد المطلب بن عبد مناف المطلي القرشی المکی (المتوفی: 204ھ)،الأم، الناشر: دارالمعرفة- بيروت.
- 56 الشوکانی،محمد بن علي بن محمد بن عبد الله الشوکانی الیمنی (المتوفی: 1250ھ)،فتح القدیر،الناشر: دارابن کثیر.
- 57 الشوکانی، محمد بن علي بن محمد بن عبد الله الشوکانی الیمنی (المتوفی: 1250ھ)،نیل الأوطار،الناشر: دارالحدیث، مصر،الطبعة الأولى 1413ھ.
- 58 الشیبانی، أبو عبد الله محمد بن الحسن الشیبانی (المتوفی: 189ھ)،الجامع الصغیر وشرحه النافع الكبير،الناشر: عالم الكتب-بيروت،الطبعة الأولى 1406 هـ
- 59 الشیرازی. أبو اسحاق إبراهیم بن علي بن یوسف الشیرازی (المتوفی: 476ھ) المذهب فی فقة الإمام الشافعی الناشر: دار الكتب العلمية.
- 60 صالح احمد العلي،دولةالرسول فی المدینه،الناشر:شركةالمطبوعات للتوزیع والنشر ، بيروت-لبنان، الطبعة الثانية.
- 61 صلابی،علی محمد محمد صلابی، عمر بن الخطاب شخصیته و عصره،الناشر: دارابن کثیر،الطبعة الاولی 1424.
- 62 صلابی، على محمد صلابی ، الدولة العثمانية عوامل النهوض و اسباب السقوط،الناشر: دار التوزيع والنشر الإسلامية.
- 63 ضیاء العمری،الدکتور اکرم ضیاء العمری،عصر الخلافة الراشدة، الناشر:مکتبة العبیکان.
- 64 الطبری،محمد بن جریرین یزید بن کثیرین غالب الاملی،أبو جعفر،تاریخ الرسل والملوک،الناشر:دار التراث-بيروت،الطبعة الثانية - 1387 هـ.
- 65 عارف،عبدالقیوم عارف،اساسات امور مالی عامه،انتشارات یوسفزادسال چاپ 1400 هـ ش
- 66 عارف و هژیر،پوهاند دکتور عبدالقیوم و پوهنیار عبدالولی،سیاستهای مالی،ناشر:انتشارات تمدن شرق.
- 67 عبد الرحیم، معجم الدخیل فی اللغة العربية الحديثة ولهجاتها،الدکتور عبد الرحیم،الناشر: دار القلم- دمشق،الطبعة الأولى، 1432 هـ - 2011 م.
- 68 العبدی الغرناطی، محمد بن یوسف بن ابی قاسم بن یوسف العبدی الغرناطی، ابو عبدالله المواقی الماکی المتوفی 897 هـ ،التاج والاكلیل لمختصر خلیل،الناشر:دارالكتب العلمية،الطبعة الأولى 1416 هجری.

- 69 العسکری، ابو هلال الحسن بن عبدالله بن سهل بن سعد بن يحيی بن مهران المتوفی نحو 395 هجری،
كتاب الاولى، الناشر: دارالبشير طنط، الطبعة الأولى 1408 هـ.
- 70 على جواد، المتوفی 1408، المفصل فی تاريخ العرب قبل الاسلام،الناشر:دار الساقی الطبعة الرابعة
1422هـ.
- 71 العینی، ابو محمد محمود بن احمد بن موسی بن احمد بن حسين الغیاتی الحنفی بدرالدین المتوفی
855 هجری، البناء شرح الهدایة، الناشر:دار المکتبة العلمیة، بيروت -لبنان.
- 72 غزالی ،محمد غزالی،الإسلام والأوضاع الإقتصاديه،الناشر: شركة نهضة مصر للطباعة و
النشر والتوزيع.
- 73 غزالی،أبو حامد محمد بن محمد الغزالی الطوسي (المتوفی: 505هـ)،المستصفی،الناشر: دارالكتب
العلمیة، الطبعة الأولى 1413 هـ
- 74 غیطاس،حسنی محمدابراهیم،الدعوة الإسلامية في عهد أمیر المؤمنین عمر،الناشر: المکتب الإسلامي
للطباعة والنشر.
- 75 قانون معن افغانستان،جريدة رسمي وزارت عدليه،تاريخ نشر1393 هـ ش شماره مسلسل(1143).
- 76 قانون ماليات بر عايدات، جريده رسمي وزارت عدليه، تاريخ نشرصال 1387 هـ ش. شماره
مسلسل(976).
- 77 قانون ماليه برارزش افزوذه،جريدة رسمي وزارت عدليه،تاريخ نشر1395 هـ ش شماره
مسلسل(1209).
- 78 القرضاوی،الدكتور يوسف القرضاوی، فقه الزکاة، الناشر:مؤسسة الرسالة، الطبعة الثانية 1393 هـ
ق.
- 79 القرطبي،أبو عبد الله محمد بن أبي بكر بن فرح الانصاري الخزرجي شمس الدين القرطبي
(المتوفی: 671هـ)، الجامع لأحكام القرآن،تحقيق: أحمدالبردوني وإبراهيم أطفیش،الناشر: دار الكتب
المصرية -القاهرة ، الطبعة الثانية 1384 هـ - 1964 م
- 80 القره داغی، الدكتور على محبی الدين على، بحوث فی فقه المعاملات المالية المعاصرة،
الناشر:دارالبشاریة الإسلامية للطباعة والنشر والتوزيع،الطبعة الأولى 1422 هـ.
- 81 قطب ابراهيم محمد ،السياسة المالية لابی بکر صدیق،الناشر:الهيئة المصرية العامة للكتاب.
- 82 قطب ابراهيم محمد،السياسة المالية لعثمان بن عفان ،الناشر:الهيئة المصرية العامة للكتاب.

- 83 كريمي، عبدالكبير، مشكلات جمع آوري ماليات و راه های حل آن در افغانستان، ناشر: انتشارات يوسف زاد، چاپ اول 1394 هـ.
- 84 الكشناوى ،ابوبكر بن حسن بن عبدالله، اسهل المدارك شرح ارشاد السالك فى مذهب امام الانمة مالك، المتوفى 1397هـ ، الناشر: دار الفكر- بيروت- لبنان.
- 85 اللخمي، على بن محمد الربعى، ابو حسن المعروف باللخمي، المتوفى 478 هـ، التبصره ، دراسه وتحقيق: الدكتور احمد عبدالكريم نجيب، الناشر: وزارة الأوقاف والشئون الاسلامية- قطر، الطبعة الأولى 1432.
- 86 لکنوی، عبدالشکور، المتوفی 1381هـ ، زندگانی خلفای راشدین ترجمه مولانا محمد یوسف حسین پور.
- 87 الماوردي، ابوالحسن على بن محمد بن حبيب البصرى البغدادى الشهير بالماوردى المتوفى 450 هجري، الحاوی الكبير فی فقه مذهب الإمام الشافعی و هو شرح مختصر المزنی، الناشر: دار المکتبة العلمیة، بیروت- لبنان.
- 88 مجاهد، أبو الحاج بن جبر التابعي المكي القرشي المخزومي (المتوفی: 104هـ)، تفسیر مجاهد، الناشر: دار الفكر الإسلامي الحديثة- مصر.
- 89 مجاهد ،عبدالمالك، حکایات طلایی از زنده گی حضرت ابوبکر صدیق.
- 90 مسلم بن الحاج أبو الحسن القشيري النیسابوری (المتوفی: 261هـ)، المسند الصحيح المختصر بنقل العدل عن العدل إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم(صحيح مسلم)، المحقق: محمد فؤاد عبد الباقي، الناشر: دار إحياء التراث العربي- بيروت.
- 91 مصطفی خلیل احمد، سن الضرائب فی الشريعة الاسلامية.
- 92 المعجم الوسيط، مجمع اللغة العربية بالقاهرة، مؤلفین (إبراهيم مصطفی / أحمد الزيات / حامد عبد القادر محمد النجار)، الناشر: دار الدعوة.
- 93 الموصلی، عبدالله بن محمود بن مودود البلحی مجددین ابوالفضل الحنفی المتوفی 683هجري، الاختیار لتعلیل المختار، الناشر: مطبعة الحلبي القاهرة، تاريخ النشر 1356هـ.
- 94 النبهان، الدكتور محمد فاروق النبهان، الإتجاه الجماعی فی التشريع الاقتصاد الإسلامی، الناشر: مؤسسة الرسالة، بيروت، الطبعة الرابعة 1408.
- 95 النسفي، أبو البرکات عبد الله بن أحمد بن محمود حافظ الدين النسفي(المتوفی: 710هـ) تفسیر النسفي(مدارک التنزیل وحقائق التأویل)، الناشر: دار الكلم الطیب- بيروت.

- 96 نظری، احسان الله، سیستم مالیاتی جدید افغانستان، ناشر: انتشارات یوسف زاد، سال چاپ 1390.
- 97 النووی، ابو زکریا محبی الدین یحیی بن شرف الدین النووی المتوفی 676 هجری، المنهاج شرح صحیح مسلم بن حجاج، الناشر: دار الاحیاء التراث العربي-بیروت-الطبعة الثانية 1392 هـ ق.
- 98 الواقدی، محمد بن عمر بن واقد السهمی الاسلامی بالولاء، المدنی، أبو عبد الله، الناشر: دار الغرب الاسلامی-بیروت.
- 99 هیکل، داکتر محمد حسین، زنده گانی ابو بکر صدیق، ترجمه داکتر محمد مجید، ناشر: سایت عقیده.
- 100 الیوبی، الدكتور محمد سعد بن احمد بن مسعود، مقاصد الشریعه الاسلامیة و علاقتها بالادلة الشرعیة، الناشر: دار الهجرة للنشر والتوزیع-المملکة العربیة السعودية، الطبعة الأولى 1998.
- 101 یونس المصری، الاستاذ الدكتور رفیق یونس المصری، بحوث فی الاقتصاد الإسلامی، الناشر: دار المکتبی للطباعة والنشر والتوزیع.
- <https://maliatha.com/%D8%AA%D8%A7%D8%B1%DB%8C%D8%AE%DA%86%D9%87-%D9%85%D8%A7%D9%84%DB%8C%D8%A7%D8%AA-%D8%AF%D8%B1-%/%D8%A7%DB%8C%D8%B1%D8%A7%D9%86> -102
- . مقاله تحقیقاتی-تأثیر درآمد های مالیاتی بر رشد اقتصاد. <https://mieaoi.ir/article-1-1264-fa.pdf> -103
- https://pajhwok.com/fa/opinion/improving-afghanistans-economy-using-natural- -104
- . مقاله نوشته شده در سایت اینترنتی. [/resources-mines](#)

بخاطر دسترسی به متن کامل این تحقیق مراجعه شود به:

پوهنتون سلام، کتابخانه مرکزی چهار راهی گل سرخ، سرک کلوله پشته

و یا هم به ایمیل آدرس ذیل تماس گرفته شود:

salamresearchcentre@salam.edu.af